

'Kubricks bemoeienis met alle facetten van het filmmaken was nogal eens frustrerend voor zijn medewerkers'

special effects voor eind jaren '60 nog achterwege. Maar ook zijn gebruik van de *steadicam* in *THE SHINING*, waarvan in het boek prachtige foto's te vinden zijn, was baanbrekend en gaf een nieuwe dimensie aan de filmcultuur.

Eigenwijs

Boven alles was Kubrick een eigenzinnige en voor sommigen dus onuitstaanbare filmmaker, wat al blijkt uit de bewerking van de boeken die hij gebruikte als uitgangspunt voor zijn films. Al zijn films zijn gebaseerd op een boek of novelle, maar nooit verfilmde hij deze literaire werken letterlijk of integraal. Integendeel, hij joeg menig schrijver tegen zich in het harnas door zijn visie op het geschreven werk. Zo was Stephen King bepaald *not amused* met Kubrick's *THE SHINING* en filmde de schrijver in 1997 zelf zijn eigen versie van zijn boek. Maar ook de bemoeienis van Kubrick met vele - naar het einde van zijn carrière toe alle - facetten van het filmmaken was nogal eens frustrerend voor zijn medewerkers. Vooral bij *SPARTACUS* leidde dit nogal eens tot hoog opgelopen ruzies tussen hem en cameraman Russel Metty, zoals enkele intrigerende anecdotes in het boek beschrijven.

Terecht eerbetoen

The Stanley Kubrick Archives heeft naast de prachtige filmstills in het eerste deel en de diepgaande behandeling van Kubrick's films en werkwijze in deel twee ook een derde deel waarin nooit uitgewerkte projecten en aanverwante zaken worden behandeld, zoals *A.I.* van Steven Spielberg, een film die al jaren in ontwikkeling was bij Kubrick. Al met al is dit enorme koffietafelboek een prachtige verzameling van anekdotes, foto's, interviews, schrijfsels, inzichten en achtergrondverhalen die Stanley Kubrick weergeven zoals hij (waarschijnlijk) werkelijk was: welbespraakt, intelligent, integer en *one of a kind*, maar bovenal een briljant filmmaker die een eerbetoen als dit meer dan verdient heeft.

KOEN VAN OTTERDIJK

The Stanley Kubrick Archives / 544 pagina's / Uitgeverij Taschen
ISBN: 3-8228-2284-1

Extra's: bij het boek zit een cd met daarop een radio-interview met Kubrick uit 1966 en een gedeelte van de 70mm filmstrook van 2001, *A Space Odyssey*.

ken. Stanley Kubrick was een eigenwijze, bovenmatig intelligente, controversiële, maar bovenal unieke filmmaker die met zijn films een onsterfelijke status heeft bereikt. Talloze boeken zijn al over hem vol geschreven, van onbegrijpelijk wetenschappelijk tot vereenvoudigd populair. Echter, nog niet eerder verscheen er een boek dat op een zodanig bijzonder intensieve en aangenaam begrijpelijke manier omspringt met het werk van Kubrick als dit grootse (ook in de letterlijke zin van het woord) boekwerk. *The Stanley Kubrick Archives* is vrijwel even uniek, bijzonder en veelomvattend als het werk van de man waarover het boek spreekt. Doorspekt met prachtige foto's en filmstills, door Kubrick zelf geschreven aantekeningen en scriptfragmenten en allerhande aan zijn films gerelateerde schrijfsels en niet eerder gepubliceerde zaken - het boek is een bijna onuitputtelijke bron van informatie over de man en zijn films. Bovendien biedt dit boek een uitstekend chronologisch overzicht, waardoor enkele terugkerende thema's in zijn films en zijn werkwijze aan het licht komen. Want ondanks dat menigeen moeilijk een continuïteit kan ontdekken in Kubrick's werk, was die er wel degelijk. Wij hebben de moeite genomen aan de hand van dit magnum opus enkele wederkerende onderwerpen in het leven en het werk van Stanley Kubrick voor je op een rijtje te zetten.

Perfectionist

Het meest voor de hand liggende kenmerk van Kubrick's werkwijze en de uiteindelijke films die hier het resultaat van waren was zijn drang naar perfectie. Door sommigen werd deze neiging verguisd, door anderen juist bewonderd. Zijn behoefte aan perfectionisme blijkt ten eerste uit de beperkte hoeveelheid films die hij in zijn tamelijk lange carrière maakte. *The Stanley Kubrick Archives* behandelt in de twee eerste delen van het boek chronologisch geordend en praktisch in 'tabbladen' onderverdeeld al zijn (speel)films. En dat waren er niet meer

dan twaalf, in een periode van 44 jaar! Hij besteedde vreselijk veel tijd aan de voorbereiding van elke nieuwe film omdat hij doorgaans alles wilde weten van het onderwerp waar hij een film over maakte. Zo had hij voor *DR. STRANGELOVE* wel zeventig boeken gelezen over kernwapens en de eventuele gevolgen ervan. Maar ook het uiteindelijke productieproces loog er gewoonlijk niet om. Met *EYES WIDE SHUT*, zo valt te lezen, zette hij een nieuw internationaal record: de opnames namen in totaal 52 weken in beslag. Bekend zijn ook de verhalen van de ontelbare *re-takes* van scènes, zo liet hij Shelly Duval in *THE SHINING* ooit 127 keer een scène overdoen. Of de anekdote over de camera's die hij zelf knutselde van oude NASA-lenzen om voor *BARRY LYNDON* bij louter kaarslicht te kunnen filmen, wat op de foto's in het boek goed te zien is. Zo wist hij ook de budgetten van zijn films danig op te krikken, wat al begon bij een van zijn allereerste projecten, *FEAR AND DESIRE* (1953), die 'maar liefst' 15.000 dollar over budget ging.

Controversieel

In *The Stanley Kubrick Archives* komen ook veel controverses aan bod waar Kubrick bij vrijwel iedere nieuwe film weer mee te maken kreeg. Wat al in 1957 begon met *PATHS OF GLORY*, die in Frankrijk verboden werd vanwege de negatieve visie op de Franse rol in WO I, liep door tot 1999 toen Kubrick voor *EYES WIDE SHUT* enkele seksueel expliciete beelden digitaal moest wegwerken om een zogenaamde *R-rating* te voorkomen in de VS. Maar vooral *A CLOCKWORK ORANGE* kon rekenen op een jarenlange controverse toen Kubrick de film uit de Britse bioscopen haalde vanwege geweldplegingen door jongeren die geïnspireerd zouden zijn geworden door de film.

Vernieuwend

Op vele vlakken is Kubrick grensverleggend en innovatief bezig geweest. In het zeer afwisselende en uitgebreide gedeelte over 2001, *A SPACE ODYSSEY* wordt meermalen benadrukt dat de film in 1968 het sciencefictiongenre op zijn grondvesten deed schudden. Wat voorheen een genre leek voor de kindertelevisie op zaterdagochtend, was plots opgewaardeerd naar een stijl waarin het verhaal (hoe onbegrijpelijk ook) en de filosofie naar de voorgrond kwamen. En dan laten we de ongekende